

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar.) — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Komur s koncem prvega četrtletja naročnina poteče, naj se kmalu dalje naroči, da mu bode list redno dohajal. Tudi zaostala naročnina naj se nam kmalu dopošlje!

Opravištvu „Slov. Gospodarja.“

Kaj se godi, če ima posestnik preveč dolgov.

Tako zadolženi, kakor sedaj, še posestniki pri nas nikoli niso bili. Zaradi slabih letin in ker cena pridelkom pada, a stroški za obdelovanje in davke rastejo, je še menje misliti, da si opomorejo in se dolgovi znebijo. Kaj jim tedaj storiti? Nekaj časa visijo na posestvu, obresti ostajajo dolžni, na poplačanje dolga samega jim še misliti ni. Naposled se eden ali vsi upniki navolijo čakati in sedaj pride siromak na boben. Trikrat ga denejo pri nas v „Grazer-Zeitung“ in ko rok dočete, pride den 3. dražbe, zvečinoma den, ko zadnjokrat pod svojo streho spi. Uvidevši, da bode kmalu ob vse djan, spozabi se tudi posestnik in začne razsajati in grabiti, kar in kolikor še mu je mogoče.

V tej žalostni zadevi poroča nekdo v „Slov. Narod“ štev. 70. „Navadno je bilo dosihmal tudi, da so lastniki taka posestva, katerim je osoda javne dražbe pretila, zanemarjali, da niso njiv in vinogradov obdelovali, in da so gozde posekovali. Ali sedaj so v tem obziru postale stvari še mnogo, mnogo slabše. V dokaz temu naj povem sledeče:

Pred kratkim imelo bi se ceniti malo posestvo v ptujskem sodnijskem okraji. Hiša, hlevi in drugi prostori — vse je bilo v dobrem stanu. Blizu hiše bil je sadovnik imajoč jako lepa drevesa, in gozd z debelimi hrasti. V teku enega samega dne bila je hiša s hlevi in drugimi prostori vred do tal podrta, — še ognjišče, na katerem so predvečer kruh pekli, ni ostalo! Debeli hrasti in drugo drevje se je posekalo in deloma odpeljalo deloma samo na sosednja posestva spravilo. Kaj enakega še do današnjega dne nismo videli in doživeli.

Res je, da so eksekuti prejšnjih časov gozde sekali in pustošili, da so od hiš prodavali vse, kar se je dalo ločiti; a dobrih hiš niso podirali, vinogradov in sadunosnikov niso pustošili. Tudi jim ni prišlo v pamet, da bi celó zemljo raz njiv prodavali, kar se v novejšem času godi! Uže prej so bili upniki varstva potrebni, sedaj pa so ga še bolj! Preje so iskali zastonj pri sodnijah pomoči in zahtevali od advokatov „verbote“, sedaj pa glasno vpijejo po pomoči in pretijo, da si bodo sami s silo pomagali, ako jim država neče in ne more pomagati. Vsi upniki si niso izposojenih denarjev po goljufiji dobili. Mnogo je takih, kateri so si izposojene groše s krvavimi žulji in z delom zaslužili! Ti zadnji tedaj tudi najbolj živo čutijo krivico, pouzročeno jim po dolžnikih s tem, da se smejo dolžnikova posestva pred javno prodajo opustošiti in ob vso veljavo spraviti; kajti na dan prodaje dobi se za taka posestva komaj toliko, kolikor znese stara dača in dražbeni stroški. Vsi drugi morajo prazni odrinoti. Ali ni to žalostna prikazen?“ Naši poslanci, vzlasti g. dr. Dominkuš, so v tej reči uže v deželnem zboru v Gradci zahtevali pomoči. In tudi v državnem zboru so ministri obetal nekaj storiti. Toda do sedaj se ni zgodilo nič, a potreba je vsakako velika!

Gospodarske stvari.

Uravnavanje gruntne davka.

(Izv. dopis iz Ptuj. — Dalje in konec.)

III. Najdejo se tudi taki strici in jaz jih sam par dobro poznam, ki neznajoč prav ničesar, kaj se po širokem svetu godi, po krčmah radi kričijo: tem novim dačam ni nikdor drugi kriv, kakor g. Herman in drugi slovenski poslanci, saj „Tagespošta“ in tudi „mestni gospodje“ tako pravijo. Na to Vam imam povedati: taki golč je ravno tako, kakor postavim, če bi kdo rekel: jaz, namreč pod tem člankom podpisani, sem kriv, ako pri Kapelskejš šoli morebiti to ali ono ni v pravem

redn; kajti jaz kot rojen Kapelščan moral bi zato skrbeti, da bo tam vse ravno celo tako, kakor si to poedini želijo.

One, kateri trdijo, da so slovenski deželni in državni poslanci vzrok bodočej višjeji dači štajerske zemlje, moram najpopred zapitati: kateri od naših deželnih poslancev pa je bil kedaj ud ktere cenilne okrajne komisije? Odgovor: nobeden in nikedar ne. Pojdimo tedaj dalje! Izdelke okrajnih komisij dobila je potem v roke deželna komisija v Gradci. Kateri so bili udje deželne komisije, to Vam je vse po imenu povedal „Slov. Gosp.“ v svojem 7. številu letošnjega leta na strani 54. Ali ker po starej slabej navadi tistega lista brzčas več nimate shranjenega, Vam tukaj ponovim, kar je na strani 54. stalo od reči do reči. Tam se čita: „Deželna komisija za Štajersko zborovala je v Gradci počemši od dne 16. aprila l. 1875. Komisiji bil je predsednik baron Kübeck, njegov namestnik plem. Neubauer, komisarji pa C. Sermonet, J. Achleitner, K. Pachmann, Jul. Hruby, J. Heinrich grajščak, dr. J. Mullé notar, baron Konrad grajščak, Mat. Lobniger fužinar, baron Washington grajščak, J. Pairhuber, dež. poslanec. Toti gospodje so sami nemški liberalci. Razvidno je tudi, da ni bilo med njimi ne g. Hermana, ne g. dr. Vošnjaka, pa ne g. barona Goedelna. Ti so popolnem nedolžni na tem, da so najprej okrajne komisije, pri katerih so pri nas sodelovali znani nemškutarji: Sorschagg, Stadler, itd. potem pa deželna komisija čisti dohodek pri zemljiščih na Štajerskem od 7 milijonov potisnoli do 13 milijonov in zakričili, da nam hočejo sedaj davek povišati za 427800 fl. To imajo nemški liberalci sami na rovašu“.

Zapomnite si tedaj zdaj, kako se je ta reč godila. Če bi bilo pri tem ostalo, kakor je ta štajerska deželna komisija precenila čisti dohodek, morala bi Štajerska zanaprej 879.000 fl. dače plačevati več, kakor dozda. Ali na srečo prišel je izdelek gori imenovanih komisarjev iz Gradev v Beč centralnej komisiji v roke. V centralnej komisiji bilo je 36 udov iz vseh dežel tukajšnje polovine cesarstva. Med temi 36 bila sta dva Štajerca, namreč gg. Pajerhuber in Walterskirchen.

Tej centralnej komisiji zazdelo se je, da štajerska zemlja, ktera je po izkazu prejšnjega katastra imela samo 7.654.000 fl. čistega prihoda od vseh zemljišč, tudi zdaj ne more toliko prihoda imeti, kakor je deželna komisija v Gradci na podlagi izdelkov okrajnih komisij bila izračunila. Deželna komisija v Gradci rekla je namreč: čisti prihod štajerskih zemljišč znaša 12.861.000 gld. Centralna komisija v Beči pa je rekla: tolikega prihoda Štajerska ne more imeti, ampak le 11.217.000 fl. Ko bi bilo pri tem ostalo, kakor je deželna komisija rekla, morala bi, kakor sem že opomnil, Štajerska zanaprej polnih 879.000 gld. na leto več plačevati, kakor dozda. Vsled tega pa, ker se

je v Beči pri centralnej komisiji čisti prihod za 1.644.000 fl. znižal, bo ta nadavek na leto mesto 879.000 fl. le samo 437.800 fl. Saj je to tudi precej par grošev ali itak za dobro polovico menje, kakor so nam namenili v Gradci nadrobiti.

Na konci naj še Vam povem, da je vsled konečnega zaključka centralne komisije čisti prihod od zemljišč v cenilnem okraji ljutomerskem preračunjen na 332.024 fl. v okraji glavarstva ptujskega pa na 919.586 fl. Zato se bode v okrajnem glavarstvu ljutomerskem plačevalo od zemljišč 73.377 fl.; v celem glavarstvu ptujskem pa 203.229 fl., to je, če pri tem ostane, kakor se zdaj namerava, da bo se namreč od čistega prihoda 22 $\frac{1}{10}$ % dače zahtevalo. Dozda pa so v celem ljutomerskem poglavarstvu plačevali 72.395 fl., namreč v gornjeradgonskem okraji 36.033 fl. v ljutomerskem pa 36.362 fl. Iz tega je razvidno, da bo zanaprej celo ljutomersko poglavarstvo 982 fl. več plačevalo, ako se po reklamacijah čista nič ne bi znižati dalo. Toda ker je posebno prihod od vinogradov mnogo previsoko vcenjen, verjetno je, da bodo pametno napravljene reklamacije še marsikaj pomagale. Vzrok previsoke cenitve čistega prihoda od vinogradov je na vsak način tudi v tem najti, ker bila je v onih letih, ko so okrajne komisije delovale, vinska cena nenavadno visoka, kakor morebiti nikdar poprej in dolgo let zopet ne bode, in ker smo pred letom 1870 zaporedoma nekoliko precej dobrih vinskih letin imeli. Obžalovanja vreden pa je ptujski cenilni okraj. Čisti prihod v cenilnem okraji ptujskem naračunjen je od centralne komisije v Beči, koja je, kakor sem že omenil, v Gradci od deželne komisije na podlagi okrajnih komisijskih vcenitev izračunjeni prihod za 1.644.000 fl. znižala, znaša 919.586 fl. Od tega bo šlo 22 $\frac{1}{10}$ % to je 203.229 fl. na dačo. Dača od zemljišč bo v celem ptujskem poglavarstvu tedaj za 39.010 fl. večja. Dozda so namreč plačevali 164.219 fl. v celem poglavarstvu, in sicer je plačeval: okraj ptujski 98250 gld.; ormoški 50177 fl.; rogački 15.792 fl. Od teh 39.000 fl. večjega plačila bo se brz ko ne skoro vse ptujskemu okraju naložilo. Bog pomagaj! Kako je to prišlo, o tem imam nekako svoje nazore; sčasom bo se to tudi vendar reči smelo.

Iz vsega, kar sem o tej zadevi pisal, se jasno razvidi, ka so slovenski deželni in državni poslaci na previsokej novej dači celo nedolžni, največ bilo je odvisno od prvega in drugega koraka, to je od okrajne in deželne komisije. Tako podlago ima tedaj bedasto brbranje onih sršenov, kateri nikdar nič ne čitajo, če pa včasih kaj na levo uho čujejo, stvar celo naopak razumejo, pri tem pa si mislijo, ka njih ljudje Bog ve kako občudujejo, če s pešico po mizi udrihajo, po nemški preklinjajo, slovenske poslance in „Sl. Gospodarja“ obrekujejo. Če bode potrebno in mi časa ne zmanjka, bom Vam ob priliki pa kaj povedal.

Jos. Žitek.

M. Kako najbolje kaže mlade purice hraniti.

Prav mladim puricam gre najmenjše po 5krat na dan hrano polagati, zjutra, opoldne, zvečer in tudi še med tem časom. Ker pure hitro rastejo, zato je tudi treba, da se pogosto in obilno s primerno hrano krmijo. Večji del prve hrane mora biti mleko v raznih podobah. Prve dni jim je dobro polagati kruh, ki se je v namolženem mleku močil. Za pijačo se jim postavlja tudi mleko. Pozneje se jim sme vžeti kislo mleko s krušno mečo polagati. Še pozneje se jim poklada sir, kateremu se drobno rezani zeleni čebulovi listki primešavajo. Pokazalo se je, da je prav dobro sir nekaj malo s šupom od paprike potrositi. Nekateri purorejci priporočajo kot prvo hrano drobno sekana trdo skuhanaja jajca. Vendar pa ta hrana ni neobhodno potrebna. Ko so purice vžeti 2—3 tedne stare, se jim sme v pičli meri kuhane turšice v sir z čebulovimi listki pomešane pridjati, kar njihovo rast prav vidno pospešuje. Za vodo in mleko se jemljó prav plitve posodvice, ker se purice, če se jim voda in mleko v globokih posodvah postavlja, le prelahko zmočijo in rade poginejo. Ob vsakem krmljenju se mora puricam ravno toliko krme dati, kolikor so je ravno v stanu povžiti, vse, kar je več, njihovemu zdravju škoduje. Kdor purice tako krmi in z njimi tako ravna, tega živalice ostanejo vedno jedične in bodo lepo in krepko rastle.

M. Prav zarano krompirja priredimo, ako vzamemo lese, kakoršne se rabijo, da se na njih jeseni sadje suši. Na take lese se nadevle semenjskega krompirja in potem se lese v kravji hlev pod strop obesijo. Tu začne krompir cime poganjati in ko so te vžeti dosti močne, se krompir posadi tako, da so cime navzgor obrnjene. Seveda se cime ne smejo poškodovati. Zemljišče, na katero se krompir sadi, mora biti nekoliko visoko ležeče in pa suho. Ko se je krompir posadil, se vse zemljišče pokrije s slamnatim govejim gnojem. Ko dež ta gnoj izpere, je krompir vžeti toliko vzrastel, da se more okopati in osipati. Slamnati gnoj, ki je dozda mladi krompir mraza in slane varoval, se pozneje z grabljami pograbi in z zemljišča odpravi.

Dopisi.

Iz Dunaja. (Državni zbor.) Pri postavi o novem gruntne davku je gornjeavstrijski liberalni poslanec Schaub nasvetoval, da se tistim deželam (Gornje- in Nižje Avstrijsko, Štajersko in Tirolsko), ki imajo večji znesek gruntne davka, kakor dozda, plačati, odpiše pri tarifah nekaj procentov in sicer za Štajersko pri travnikih 5%, pri pašah in planinah 10%, pri gozdih 20%. Ko bi se ta predlog sprejel, bi se moral gruntni davek sploh od 22.1% na 22.5% povišati. Če se to zgodi, potem dobijo vinogradi na Štajerskem, ki so uže tako previsoko vcenjeni, še povišani davek za 2 kr. na goldinar. Spodnji Štajer bi tem buje zadet bil,

ker se pri gozdih, katerih je največ na zgornjem Štajerskem, 20% od tarifov ima odpisati. To se pravi, enemu delu dežele davek znižati, ter ga drugemu delu navaliti. Ravno tako je se godilo l. 1820, ko so kataster napravili in 25.000 gld. več davka naložili vinogradom, kakor bi se imelo po cenitvah. Naš slovenski poslanec g. baron Goedel je tedaj v izvrstnem govoru, katerega objavimo v prihodnjem listu, dokazal, da so tudi vinogradi previsoko vcenjeni in da mora tudi pri vinogradih se 20% od tarifov odpisati. Za ta predlog so samo štajerski poslanci glasovali, tedaj ni bil sprejet pa tudi Schaubov nasvet je pal.

Iz Zavrč („Marburger-Zeitung“) poroča v št. 35. od 23. marca: „v svojej žalosti o smrti svoje sestre šla je neka viničarica iz Turškega vrha k dekanu v Zavrčah, da bi prosila za pogreb rajne. Duhovni gospod pa ni hotel pogreba opraviti, ako se naprej ne plača, in je rekel, naj mrtev kar ne prinesejo, če ne morejo kar plačati. Iz zasluzka viničarice so se morali stroški za pogreb plačati, 4 gold. in 90 kraj. namreč.“ To je prav pa po navadi „Marburgerice“, ki rada, če le utegne, katerega duhovnika z blatom omeče, in se ne brini zato, da ni pošteno, brez pomisleka črniti in grditi pošteno ime — če bi bil tudi dotičnik naš nasprotnik ali sovražnik. Iz dobrega vira se nam stvar pojasnjuje. Sorodniki rajne so že pred več leti naročili za enim iz roda slovesen pogreb, dolgo zvonjenje, plačali pa še do sedaj niso nič. Ko je toraj prišla sestra rajne, viničarska hči, ki pa ni doma, ampak služi, in je hotela zopet imeti velik pogreb s sprevedom, se njej je odgovorilo, „da ni treba se tako visoko nositi in napravljati imenitnega pogreba, katerega ne bodo zamogli plačati, saj so uže eden pogreb več let dolžni.“ — To je pa modro, da se je njej tako reklo. Plačilo se naprej za pogreb ne tirja, in v vsak duhovnik, da nikomur zavoljo revščine pogreba odreči ne sme in ne more. Ko je pa sestra rajne le ostala pri svojej misli, se je za rajno tudi vse opravilo, kakor se je naročilo.

Iz Strašinec v ptujskem okraju. (Nekaj važnega o reklamacijah.) Nekdo piše v 10. št. „Slov. Gosp.“ od sv. Vida pri Valdeku, da so pri okrajnem glavarstvu vzgledne kulture na ogled postavljene, pa vedi si Bog, pri katerem? Jaz sem bil danes pri ptujskem glavarstvu, pa ondi o tem ničesar ne vedó, nego so me zavrnoli na deželni odbor v Gradci. Rad bi toraj vedel, zakaj nam je dovoljeno reklamirati, če pa ne vemo, na kaj bi se pri reklamiranju opirali, ker nam kulture vsake vrste niso znane, brez tega pa bodo nam vse reklamacije malo ali celo nič pomagale; če pa nam reklamiranje nič ne pomaga, tedaj pa lepše, da svoja posestva prej zapustimo ko poznej; če namreč visoka vlada, kakor dosedaj misli pobirati po 26% od stotine čistega haska (22.1% Ured.) Pri nas so posestniki, ki so dozda imeli v katastru zapisanih po 150 fl. čistega